

Sygn. akt I C 497/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 08 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Płocku, Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : sędzia Radosław Jeznach

Protokolant : sekr. sąd. Małgorzata Sosnowska

po rozpoznaniu w dniu 08 stycznia 2020 r. w Płocku

na rozprawie

sprawy z powództwa B. B. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w P.

o zadośćuczynienie

1. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w P. na rzecz powoda B. B. (1) kwotę 1 500 zł (jeden tysiąc pięćset złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 maja 2019 r. do dnia zapłaty;
2. w pozostałym zakresie oddala powództwo;
3. znosi między stronami koszty procesu;
4. odstępuje od obciążania powoda nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

sędzia Radosław Jeznach

Sygn. akt I C 497/19

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 25 lutego 2019 r. powód B. B. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa Zakładu Karnego w P. kwot : 120 000 zł tytułem odszkodowania i 25 000 zł tytułem zadośćuczynienia, wraz odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że powód odbywając karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w P. od maja/czerwca 2017 r. był zatrudniony nieodpłatnie jako pomocnik stolarza – według powoda został on w związku z tym oszukany i wykorzystany, pracując nieodpłatnie jak niewolnik w wymiarze 120-132 godzin miesięcznie; mimo, iż był zatrudniony na $\frac{3}{4}$ etatu, pracował po godzinach ponad 8 godzin dziennie przy rozładunku węgla, a także w soboty i niedziele w wypadku awarii. Ponadto powód opisał sytuację, w której udając się pod eskortą strażnika do łaźni, poślizgnął się na rozlanym na posadzce płynie i uderzył się w głowę, rozcinając łuk brwiowy – według powoda podmiotem odpowiedzialnym za zdarzenie jest Zakład Karny w P..

W odpowiedzi na pozew z dnia 10 czerwca 2019 r. pozwany Zakład Karny w P. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany odnosząc się do twierdzeń i zarzutów powoda wskazał, że B. B. (1) w okresie od 27 czerwca 2017 r. do 10 kwietnia 2018 r. pozostawał zatrudniony na stanowisku stolarza nieodpłatnie na podstawie art. 123a § 2 kkw – według pozwanego powód wyraził stosowną zgodę

na taką formę zatrudnienia, w wymiarze przekraczającym limit 90-ciu godzin pracy miesięcznie, a zatem ze strony pozwanego nie miało miejsce jakiegokolwiek naruszenie prawa w tym zakresie.

W piśmie procesowym z dnia 19 czerwca 2019 r. pozwany Zakład Karny w P. odnosząc się do kwestii doznania przez powoda urazu głowy wskazał, że przedmiotowe zdarzenie było przedmiotem badania w trybie skargowym – zarzuty powoda uznano za bezzasadne.

Na rozprawie w dniu 08 stycznia 2020 r. powód stwierdził, iż roszczenie pieniężne związane jest z doznaną przez niego krzywdą.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

B. B. (1) od lutego 2017 r. odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w P. po przetransportowaniu z innej placówki penitencjarnej.

B. B. (1) od 27 czerwca 2017 r. do 10 kwietnia 2018 r. był zatrudniony w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu na stanowisku pomocnika stolarza w Zakładzie Karnym w P. na podstawie art. 123a kkw – wyraził pisemną zgodę na zatrudnienie nieodpłatne w wymiarze czasu pracy przekraczającym limit 90 godzin miesięcznie (okoliczność przyznana w zeznaniach powoda); wykonywał pracę w warsztacie na terenie ZK w P. – pracował także przy rozładunku węgla oraz przy usuwaniu awarii. Miesięczny wymiar pracy przekraczał 90 godzin, B. B. średnio raz w miesiącu wykonywał czynności związane z usuwaniem awarii i usterek (zapchana kanalizacja, zbita szyba, rozkręcony mebel) w dni wolne od pracy (karty pracy k. 30 oraz 61-71, zeznania powoda i świadków). W związku ze świadczeniem nieodpłatnej pracy B. B. (1) korzystał z przywilejów i ulg regulaminowych – przyznawano mu w każdym miesiącu nagrody polegające na wyrażeniu zgody na dłuższe widzenie, dodatkowe widzenia, widzenie bez obecności funkcjonariusza SW, dodatkową paczkę; jednokrotnie przyznano przed świętami gratyfikację pieniężną. Od 10 kwietnia 2018 r. do 27 listopada 2018 r. B. B. (1) zatrudniony był na tym samym stanowisku odpłatnie – cofnięto zgodę Dyrektora ZK w P. na zatrudnienie z przyczyn związanych z bezpieczeństwem funkcjonowania Zakładu Karnego (pismo k. 72).

W dniu 31 stycznia 2019 r. około godziny 8.30 B. B. (1) pod eskortą funkcjonariusza Służby Więziennej sprowadzony został z celi nr 503 do łazienki znajdującej się na oddziale IV ZK w P.; przed wejściem do łazienki B. B. (1) poślizgnął się na rozlanym na posadzce płynie, uderzając głową o futrynę i rozcinając łuk brwiowy. Po zdarzeniu i wstępnym opatrzeniu rany przez pielęgniarkę, B. B. (1) przewieziony został na Szpitalny Oddział Ratunkowy Wojewódzkiego Szpitala (...) w P., gdzie dokonano zszycia rany, zakładając trzy szwy i opatrunek (notatka k. 28, zeznania powoda i świadka A. M.).

W dniu 25 lutego 2019 r. B. B. (1) sporządził skargę skierowaną do Sądu Okręgowego w Płocku III Wydział Penitencjarny w związku z nieudzieleniem mu odpowiedzi przez administrację Zakładu Karnego w P. na skargę dotyczącą zdarzenia z dnia 31 stycznia 2019 r., wnosząc o zabezpieczenie monitoringu (k. 27).

W piśmie z dnia 19 kwietnia 2019 r. stanowiącym odpowiedź na skargę B. B. (1) z dnia 25 lutego 2019 r. Zastępca Dyrektora ZK w P. uznał skargę za bezzasadną wskazując, że każdorazowo przez rozpoczęciem i zakończeniem kąpieli funkcjonariusz pełniący służbę na stanowisku łaziennego sprawdza stan łazienki pod kątem czystości i sprawności sprzętu kwaterunkowego, pomieszczenia łazienki są sprzątane każdorazowo przed i po zakończeniu kąpieli – tak było również w dniu 31 stycznia 2019 r. (pismo k. 29). W toku dalszego postępowania skargowego w piśmie z dnia 09 sierpnia 2019 r. Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w W. przyznał, że w notatce sporządzonej przez funkcjonariusza SW popełniono oczywistą omyłkę co do numeracji oddziału, z którego w dniu 31 stycznia 2019 r. B. B. był sprowadzany do łazienki; potwierdzono także, że notatka nie zawierała oświadczenia co do stanu porządku pomieszczeń w chwili zdarzenia oraz wskazano, że w toku dotychczasowego postępowania skargowego administracja ZK w P. nie odniosła się do kwestii zabezpieczenia monitoringu – skarga uznana została za zasadną i przekazano ją do ponownego rozpoznania Dyrektorowi ZK w P. (k. 47-48).

B. B. (1) ma 31 lat, ukończył gimnazjum; w warunkach wolnościowych pracował dorywczo jako malarz, stolarz i szpachlarz, mieszkał razem z matką i partnerką, ma dwoje dzieci; po raz pierwszy osadzony został w zakładzie karnym

w 2014 r.; jest ogólnie zdrowy, pozostaje pod opieką lekarza urologa; obecnie odbywa karę pozbawienia wolności w wymiarze 14 lat (koniec kary przypada na 2027 r.), po krótkim pobycie w ZK w S. ponownie w Zakładzie Karnym w P.. Skutkiem rozcięcia lewego łuku brwiowego jest słabo widoczna niewielka blizna.

Stan faktyczny ustalono w oparciu o w/w dokumenty, zeznania świadków : M. G. (k. 108v), D. K. (k. 109) i A. M. (2) (k. 109-109v) oraz zeznania powoda (k. 109v-110v).

Świadek M. G. potwierdził, że powód pracował nieodpłatnie na terenie ZK w P.; świadek nie posiadał w zasadzie wiedzy odnośnie przebiegu zdarzenia z dnia 31 stycznia 2019 r.

Świadek D. K. potwierdził, że powód pracował nieodpłatnie na terenie ZK w P. – nie posiadał wiedzy odnośnie zasad zatrudnienia powoda; świadek potwierdził, że powód skarżył się na pracę ponad limit godzinowy, jednocześnie jednak był zadowolony z faktu, że może pracować; świadek potwierdził, że powód w nagłych wypadkach zobowiązany był do wykonywania czynności także w dniach wolnych od pracy; świadek nie posiadał odnośnie przebiegu zdarzenia z dnia 31 stycznia 2019 r.

Świadek A. M. (2) potwierdził fakt nieodpłatnego zatrudnienia powoda w ZK w P.; świadek opisał przebieg zdarzenia z dnia 31 stycznia 2019 r. w sposób odpowiadający twierdzeniom powoda – w szczególności zeznał, iż powód udając się do łazni poślizgnął się na kałuży wody lub herbaty i wskutek uderzenia głową o futrynę doznał rozcięcia łuku brwiowego.

Zeznania świadków są do zasady spójne wewnętrznie oraz z pozostałym zgromadzonym materiałem dowodowym, w tym zeznaniami powoda; brak uzasadnionych podstaw do kwestionowania wiarygodności złożonych przez świadków zeznań.

Sąd zważył, co następuje :

Powództwo podlegało uwzględnieniu w niewielkim zakresie w związku ze stwierdzeniem, że powód doznał uszkodzenia ciała w związku z zaniedbaniem przez Zakład Karny w P. obowiązku utrzymywania pomieszczeń w stanie niezagrażającym bezpieczeństwu osób przebywających na terenie placówki. Powództwo w całości oddalono w zakresie, w jakim podstawę faktyczną roszczeń powiązano z egzekwowaniem wobec powoda obowiązku nieodpłatnego świadczenia pracy na terenie zakładu karnego w dni wolne od pracy oraz ponad miesięczny limit godzinowy. Na wstępie zastrzec należy, iż zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym przez powoda, domagał się on zadośćuczynienia za doznaną krzywdę moralną i cierpienia – jako podstawę roszczeń przyjęto zatem art. 24 kc, art. 445 § 1 kc w zw. z art. 444 § 1 kc i art. 448 kc, w zw. z art. 417 § 1 kc; roszczenia będące przedmiotem postępowania nie były rozpatrywane pod kątem odpowiedzialności za szkodę majątkową, czy w kontekście należnego wynagrodzenia za pracę.

Zgodnie z art. 23 kc dobra osobiste człowieka pozostają pod ochroną prawa cywilnego; ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone lub naruszone cudzym działaniem, na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym może żądać zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub zapłaty odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny (art. 24 § 1 kc i art. 448 kc). Zgodnie z art. 445 § 1 kc w zw. z art. 444 § 1 kc w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Ochronę dóbr osobistych gwarantują w stosunku do osób odbywających karę pozbawienia wolności normy zawarte w art. 40 i art. 40 ust. 4 Konstytucji, art. 3 Konwencji z dnia 4 listopada 1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) oraz art. 4 kkw – przepisy te nakazują wykonywanie kary w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności skazanego oraz zakazują stosowania tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania i karania skazanego. Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa (art. 417 kc); dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej władz publicznych, obok zdarzenia sprawczego, konieczne jest ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, to jest bezprawności, szkody i związku przyczynowego, a więc obowiązują tu zasady ogólne dotyczące kompensaty szkody na

osobie (majątkowej i niemajątkowej) oraz koncepcji związku przyczynowego – zgodnie z art. 361 § 1 kc zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynika.

Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego Sąd ustalił, iż podczas eskortowania osadzonego w Zakładzie Karnym w P. powoda z celi mieszkalnej do znajdującej się na innym oddziale placówki łaźni, wskutek poślizgnięcia się na mokrej posadzce B. B. (1) uderzył głową w futrynę, doznając wymagającego opatrzenia i zszycia rozcięcia powłok skóry. Przebieg zdarzenia nie był kwestionowany przez stronę pozwaną, w szczególności nie podważono zeznań powoda i świadka co do okoliczności zdarzenia – z których najistotniejszą dla przedmiotu sprawy był stan posadzki w chwili zdarzenia. Zważyć należy, że podmiot prowadzący daną placówkę ma obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa osobom w niej przebywającym – ustalenie, że funkcjonariusze dopuścili do sytuacji, która potencjalnie może stanowić zagrożenie dla zdrowia osób przebywających w placówce, gdy istotnie zaniedbanie to doprowadziło do doznania uszkodzenia ciała osadzonego, determinuje odpowiedzialność związaną z naprawieniem doznanej szkody niemajątkowej. Pozwany bowiem ponosił pełną odpowiedzialność za prawidłowe zabezpieczenie pomieszczenia łaźni i ciągów korytarzowych; nadzór funkcjonariuszy dotyczył również właściwego stanu nawierzchni, w szczególności uprzątnięcia rozlanego płynu. Jak zauważono w orzecznictwie szczególnie charakter pobytu osoby pozbawionej wolności w areszcie lub zakładzie karnym uzasadnia przyjęcie, że (z wyjątkiem oczywiście wypadków samookaleczenia) uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia takiej osoby co najmniej może zostać spowodowane naruszeniem obowiązków spoczywających na funkcjonariuszach służby więziennej, albowiem jednym z podstawowych zadań funkcjonariuszy jest zadbanie o takie warunki odbywania kary pozbawienia wolności, aby sam pobyt w areszcie nie powodował uszczerbku na zdrowiu osób odbywających taką karę (wyrok SA w Warszawie z 10 czerwca 2010 r., I ACa 245/10, LEX nr 1439303, por. także np. wyrok SA w Gdańsku z 20 kwietnia 2007 r., I ACa 1164/06, LEX nr 1369296). Związek przyczynowy pomiędzy pozostawieniem rozlanego płynu na posadzce, poślizgnięciem się i uderzeniem głową o ścianę ma charakter adekwatny, uzasadniony logicznie i z punktu widzenia doświadczenia życiowego – zważyć przy tym należy, iż pozwany nie przedstawił kontrdowodów wobec twierdzeń powoda o płynie na posadzce, zaś złożone wyjaśnienia w toku postępowania skargowego przed Dyrektorem ZK odnoszą się jedynie do faktu sprzątnięcia pomieszczeń, nie zaś do faktycznego ich stanu w chwili zdarzenia.

Przewidziany w dyspozycji art. 445 § 1 kc zadośćuczynienie jako forma naprawienia szkody niemajątkowej obejmuje wynagrodzenie za cierpienia fizyczne (ból) oraz psychiczne (ujemne odczucia przeżywane w związku z cierpieniem fizycznym i następstwami uszkodzenia ciała). Bez wątplenia powód odczuwał cierpienie związane z bólem bezpośrednio po zdarzeniu, a także dyskomfort wynikający z konieczności poddania się zabiegowi medycznemu zszycia rany; istotny pozostaje także, iż wystąpił trwały skutek urazu polegający na powstaniu blizny nad okiem. W świetle uregulowań zawartych w załączniku do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 18 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz.U. z 2013 r., poz. 954, z późn. zm.) uszkodzenie powłok twarzy (blizny i ubytki) związane z oszpecceniem bez zaburzeń funkcji – w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy, oceniane jest w przedziale 1%-10% uszczerbku na zdrowiu. Oceniając rozmiar cierpienia powoda oraz następstwa doznanego uszkodzenia ciała Sąd uznał, iż kwotą adekwatną z punktu widzenia naprawienia szkody moralnej jest kwota 1 500 zł; zważyć należy, iż rozmiar cierpienia nie był znaczny, ból nie był długotrwały – skutki dla funkcjonowania powoda w zasadzie nie wystąpiły, podobnie jak ograniczenia w życiu codziennym, zaś blizna – wprawdzie trwała, jest jednak słabo widoczna. Gołosłowne i nieweryfikowalne pozostały twierdzenia powoda odnośnie dalszych następstw urazu, rzekomo przejawiających się w nawracających bólach głowy; okoliczności te Sąd uznał za nieudowodnione. Tym samym uznano roszczenie powoda związane z doznaniem uszkodzenia ciała za nadmiernie wygórowane – jednocześnie jednak oczywistym jest, iż zasądzone świadczenie nie mogło mieć wymiaru symbolicznego; przyznana kwota w ocenie Sądu pozwoli w pełnym wymiarze na skompensowanie u powoda negatywnych przeżyć i doznań związanych z uszkodzeniem łuku brwiowego. Odsetki od zasądanego świadczenia przyznano poczynając od dnia 30 maja 2019 r. tj. po upływie 7 dni od dnia doręczenia odpisu pozwu Prokuraturii Generalnej RP (co nastąpiło w dniu 22 maja 2019 r., k. 20) uznając, iż z tym dniem roszczenie pieniężne stało się wymagalne w związku z wezwaniem do jego spełnienia.

Sąd uznał, że nie wystąpiły przesłanki odpowiedzialności cywilnej pozwanego w związku ze świadczeniem przez powoda pracy na terenie Zakładu Karnego w P.. Po pierwsze wskazać należy, iż powód nie sprecyzował w zasadzie, jakiego rodzaju dobro osobiste zostało według niego naruszone w związku ze świadczeniem pracy ponad limity : jak się wydaje, samo świadczenie pracy nie wiąże się z naruszeniem jakiegokolwiek konkretnego dobra osobistego, wręcz przeciwnie, w warunkach izolacji penitencjarnej odbierane jest raczej jako pewien przywilej; brak wynagrodzenia za pracę może stanowić podstawę roszczeń majątkowych, jednak nie znajdują one oparcia w instytucji zadośćuczynienia za krzywdę moralną. Po drugie powód nie wykazał, aby w związku z przytaczaną podstawą faktyczną roszczenia doszło do naruszenia obowiązujących norm prawnych – nie udowodniono zatem przesłanki bezprawności czynu. Zgodnie z art. 123a § 1 kkw za prace porządkowe oraz pomocnicze wykonywane na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, a także za prace na cele społeczne na określonych podmiotów w wymiarze nieprzekraczającym 90 godzin miesięcznie, skazanemu nie przysługuje wynagrodzenie; skazanemu, za jego pisemną zgodą lub na jego wniosek, dyrektor zakładu karnego może zezwolić na nieodpłatne zatrudnienie przy pracach, o których mowa w § 1, w wymiarze przekraczającym 90 godzin miesięcznie lub przy pracach na cele społeczne na rzecz innych wskazanych podmiotów (art. 123a § 2 kkw); za wykonywane prace nieodpłatne mogą być skazanemu przyznawane nagrody (art. 123a § 4 kkw). Powód przyznał, że wyraził zgodę na zatrudnienie nieodpłatne, także w wymiarze ponadlimitowym; przyznał również, że korzystał z przewidzianych stosownymi przepisami ulg i nagród przysługujących w związku z nieodpłatnym świadczeniem pracy na rzecz jednostki penitencjarnej. W świetle powyższego stwierdzić należało, że nie zachodziły uzasadnione podstawy, aby uwzględnić w jakimkolwiek zakresie roszczenie pieniężne powoda oparte o twierdzenia dotyczące świadczenia przez niego pracy na terenie Zakładu Karnego w P., pozwany działał bowiem w ramach obowiązujących przepisów regulujących zasady świadczenia pracy przez osadzonych.

Orzeczenie o kosztach procesu wydano w oparciu o treść art. 100 kpc, znosząc koszty procesu między stronami; powód wprawdzie przegrał w znacznym stosunku, jednakże zarówno jego sytuacja życiowa i majątkowa, jak i ocenny charakter roszczenia wymagający oszacowania przez Sąd ekonomicznego wymiaru krzywdy, przemawia za wzajemnym zniesieniem kosztów procesu.

Na podstawie art. 113 ust. 4 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych odstąpiono od obciążania powoda nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

SSO Radosław Jeznach

Zarządzenie : odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanego.